Nijmegen

Postadres
Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres
Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon
Jan Luijten
j.luijten@nijmegen.nl
T 024 - 329 28 73

Ons kenmerk
D231026681

Bijlage(n)
Bijgevoegd: Ja

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Datum 31 oktober 2023
Onderwerp aanpak Klimaatadaptatie

Geachte leden van de raad,

Wij bieden u graag onze klimaatadaptatiestrategie Nijmegen aan met bijbehorende uitvoeringsagenda. In de gemeenteraad is op 16 november 2022 tijdens de opiniërende gespreksronde toegezegd dat een toelichting volgt over de wijze waarop de gepresenteerde stresstesten voor wateroverlast en hitte verder vertaald worden.

Klimaatverandering vergt een systeemverandering die vanaf nu structureel gaat gelden voor alle initiatieven in de stad. De aanpak vergt een lange adem. Klimaatadaptatie is niet nieuw in Nijmegen, maar versnelling en intensivering zijn nodig. Met de huidig beschikbare middelen en instrumenten maken we een start. In gesprek met de stad en deskundigen hebben we een klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda opgesteld. We beschrijven een ideaalbeeld in de vorm van stadsbrede doelstellingen en streefbeelden, we wijzen prioritaire gebieden aan en we formuleren een aanpak met bijbehorende acties.

In het coalitieakkoord “Ons Nijmegen” neemt klimaatadaptatie een prominente plek in:

- We maken een strategie en uitvoeringsplan voor klimaatadaptatie.
- We geven hierin prioriteit aan gebieden met wateroverlast en aan stenige plekken.
- Hierbij is klimaatbestendigheid een vast uitgangspunt bij ruimtelijke projecten en het beheer in onze groeiende stad, dankzij meer groen, meer schaduw en een betere waterberging.
- Er is een investering van 1,7 miljoen euro[1] per jaar beschikbaar en verder is de insteek om met andere geldstromen slim te bundelen.

Er is noodzaak om in actie te komen, omdat het klimaat sneller verandert dan eerder is gedacht. De stad Nijmegen loopt hierdoor maatschappelijk ongewenste risico’s. We baseren ons op de stresstesten voor wateroverlast en hittestress die in 2022 aan de raad zijn voorgelegd. Hierin zijn de maatschappelijke risico’s voor onze stad beschreven. Een

[1] Het college van B en W stelt voor om dit budget voor de jaren 2024, 2025 en 2026 terug te brengen tot 1,4 miljoen euro per jaar.

eerste voorbeeld is dat extreme regen vanuit Nijmegen-Oost benedenstrooms schade kan veroorzaken. Een ander voorbeeld is de stapeling van hittestressproblemen in versteende gebieden. Als we niets doen, worden de risico's op schade aan gebouwen, bomen en natuur met eventuele bijbehorende schadeclaims vergroot. Niet aanpassen aan het veranderende klimaat brengt ook de gezondheid van mensen en de veiligheid in gevaar. Onder inwoners van Nijmegen lijkt de betrokkenheid groot te zijn. Dit blijkt uit een Stadspeiling onder het stadspanel in juli 2023: 95% van de ondervraagden is zich bewust van de problemen en 77% verwacht meer aandacht en maatregelen.

Ambitie
In vervolg op het huidige Omgevingsvisie uit 2020 schetsen we streefbeelden aan de hand van de Landelijke Maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving.
Deze stadsbrede doelstellingen zijn getoetst. Er is duidelijk gemaakt waar deze doelen nu niet kunnen worden gehaald. We maken onderscheid tussen de prioritaire gebieden en minder urgente locaties. Op sommige plekken is de urgentie dusdanig hoog dat een extra inspanning nodig is. Voor deze prioritaire gebieden geldt dat deze vóór 2035 zijn aangepakt. Hiervoor is een faseringsplan nog in de maak. De maatregelen vragen meer tijd en middelen, maar starten in 2024. Als een structurele oplossing niet haalbaar is, dan passen we een tijdelijke maatregel toe om de ernstige gevolgen, die kunnen optreden bij niets doen, te voorkomen.

Het gaat om de volgende prioritaire gebieden.
1. Nijmegen-Oost (o.a. Hengstdal en Berg en Dalseweg) - wateroverlast en droogte
2. Centrum en Stationsgebied - hittestress
3. Omgeving van de Groenestraat - wateroverlast
4. Weg door Jonkerbos - wateroverlast
5. Viaduct bij Takenhofplein - wateroverlast
6. Bottendaal - hittestress
7. Biezen en Wolfskuil - hittestress
8. Willemskwartier en Landbouwbuurt - hittestress
9. Neerbosch-Oost - hittestress
10. Hatertse Hei - hittestress

Deze klimaatadaptatiestrategie draagt bij aan de ambitie uit de Stadsbegroting om een klimaatbestendige stad te zijn waar de overlast van hitte, droogte en water tot een minimum wordt beperkt en de biodiversiteit wordt bevorderd. Het doel is dat we analyseren, voorkomen en maatregelen nemen, zodat we de negatieve effecten van klimaatverandering in de stad kunnen opvangen.

Klimaatadaptief worden gaat niet vanzelf
De openbare ruimte moet ruimte bieden aan onder meer mobiliteit, verdichting, energietransitie en evenementen. Vergroening, beschaduwing en waterinfiltratie vragen ook steeds meer ruimte, zowel boven- als ondergronds. Deze belangen kunnen elkaar versterken, maar kunnen ook conflicteren met elkaar. In de Omgevingsvisie worden per stadsdeel afwegingen gemaakt hoe hier mee om te gaan.

Niet alle problemen kunnen in de openbare ruimte en in de Omgevingsvisie worden opgelost. Ook verandering in de wijze van bouwen en verbouwen en gedragsverandering zijn nodig. Voor gedragsverandering zijn meer stimulerende maatregelen nodig, zoals campagnes, natuur- en milieueducatie en subsidies.
De opgave kent nog onzekerheden: financiële gevolgen voor grondexploitaties en beheer- en onderhoudsplannen, beperkte beschikbare middelen voor de doelstellingen en risico op schade aan gebouwen en natuur.

Er is een start gemaakt
Klimaatadaptatie is niet nieuw in Nijmegen. Denk aan de wadi's in de Waalsprong, het afkoppelbeleid, het huidige gemeentelijke rioleringsplan, de actieve lokaal opererende organisaties en de bewonersinitiatieven. In Nijmegen gaan we versnellen in de prioritaire gebieden met de huidige financiële middelen, op basis van de kennis van nu.

Extra inspanning lijkt nodig: deze wordt in 2024 in beeld gebracht
Klimaatadaptatie vergt een systeemverandering, die langjarige financiële consequenties heeft. Dit is een van de grootste uitdagingen waar we voor staan. We maken een start in de jaren 2023-2026. Voor de middellange en lange termijn werken we aan een structurele oplossing van maatschappelijk ongewenste knelpunten in de prioritaire gebieden voor water en hittestress. Gaandeweg moet blijken of en hoe de aanpak geïntensiveerd moet worden. Dit gebeurt in afstemming met de gemeenteraad.
De maatschappelijke risico's en benodigde kosten op korte en langere termijn moeten nog worden afgezet tegen de te maken investeringen. Uit die vergelijking volgt ook een beeld van waar de verantwoordelijkheden liggen en waar die terecht moeten komen.

Wat gaat er gebeuren?
Binnen de financiële en fysieke mogelijkheden wordt voor de jaren 2023-2026 een start gemaakt met een uitvoeringsagenda.

We treffen fysieke maatregelen:

- We continueren de ingezette weg om zo veel mogelijk klimaatadaptief te werken. Dat doen we door als organisatie werk met werk te maken bij nieuwbouw en renovaties. Het gaat vooral om de Vernieuwingsgolf, het Bomenplan en grootstedelijke ontwikkelingen. Naast maatregelen als vergroening, waterberging is materiaalkeuze ook belangrijk. Zo kunnen we bijvoorbeeld kiezen voor biobased bouwen en waterdoorlatende verharding.
- We gaan ook door met ondersteuning van bewonersinitiatieven, die bijdragen aan klimaatadaptatie.
- We intensiveren de quick-wins in de openbare ruimte, zoals het weghalen van verhardingen en de aanleg van wadi's.
- We maken een plan van aanpak voor de prioritaire gebieden. Dat gebeurt deels in het Water- en Rioleringsprogramma, omdat daarin de uitvoering van het klimaatadaptatiebeleid vooral voor wateroverlast een plek krijgt.

We werken aan het nieuwe normaal:

- We hebben geformuleerd wat we verstaan onder een klimaatadaptief Nijmegen. Dit is uitgedrukt in stadsbrede doelstellingen en streefbeelden.
- Wat nog moet gebeuren is deze stadsbrede doelstellingen en streefbeelden als uitgangspunt laten gelden voor gemeentelijke projecten in de periode tot aan het Omgevingsplan. De stadsbrede doelstellingen werken we integraal en gebiedsgericht uit en vertalen we uiteindelijk naar regels in het Omgevingsplan. Dat doen we interdisciplinair, met als doel om klimaatadaptatie op een afgewogen wijze als vast uitgangspunt te laten gelden voor alle ruimtelijke plannen (publiek en privaat) en beheer. Hierbij geldt het principe “pas toe of leg uit”. Het vastleggen van regels in het Omgevingsplan vindt plaats in de route van de Omgevingsvisie 2024. Voor de stadsdelen wordt een integrale afweging gemaakt. Extra groen en waterberging moeten met andere belangen als biodiversiteit, gezondheid, spelen, wonen, mobiliteit afgewogen worden. Kiezen voor meer groen kan inhouden dat er minder ruimte is voor parkeerplaatsen. De doelstellingen en streefbeelden worden als basis gebruikt.
- Methoden voor klimaatadaptief beleid en beheer worden nog ingebed in de organisatie.
- We investeren in kennis en onderzoek naar trends en maatregelen die nu nog onbekend zijn, zoals windeffecten, droogteaanpak en sociale effecten. Die kennis halen we op bij kennisinstellingen en andere gemeenten in binnen- en buitenland.

We doen het samen met de stad:

- We zetten de samenwerking met De Bastei voort en blijven gebruik maken van het aanbod van Natuur- en Milieueducatie. Zodoende maken we bewoners bewust van de effecten van klimaatverandering en het belang van duurzaamheid. Met bewustwordingscampagnes vergroten we de zichtbaarheid. We motiveren bewoners, corporaties, scholen, instellingen en ondernemers om hun private ruimtes te vergroenen en klimaatadaptief in te richten, onder andere via de campagne “Operatie Steenbreek”.
- Nieuw is dat we de maatregelen uitwerken in nauw overleg met relevante stakeholders, zoals zorginstellingen, beheerders van de openbare ruimte en bewoners- en ondernemersverenigingen.
- Met de woningcorporaties maken we in het tweede kwartaal van 2024 afspraken met wederkerigheid als uitgangspunt.

Het college wil graag met u in gesprek over de klimaatadaptatiestrategie op een politieke avond. Wij denken daarbij de volgende vragen in te brengen: Wat vindt u van onze uitgangspunten, hoe maken we afwegingen in de beperkt beschikbare openbare ruimte en financiële middelen?

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

A.P.W. van de Klift
gemeentesecretaris

H.M.F. Bruls
burgemeester